

fahs



NUMMER 2 • APRIL 2004 18. ÅRGANG



*Slangerup Kirke med omgivelser, som der så ud i 1861 ifølge Illustreret Tidende.
Det er ikke så svært at forestille sig noget lignende, da Karl X Gustav og hans trop-
per var på de kanter i 1658*

et blad fra
Frederiksborg Amts Historiske Samfund

Nyt fra bestyrelsen

For første gang i FAHS-bladets historie udsender vi et nummer på 16 sider. Det skyldes at vi ikke alene har optrykt regnskabet for det foregående år (som vi plejer at gøre i nr. 2), men også foreningens årsberetning for 2003. Beretningen blev aflagt på generalforsamlingen den 20. marts og plejer at blive optrykt i årbogen. Men bestyrelsen finder at beretningen hører mere hjemme her i FAHS-bladet end i den kommende årbog, som jo er en genudgivelse af Sterms topografi fra 1831.

I skrivende stund er Torben Bill-Jessen ved at lægge sidste hånd på værket – så vi forventer at udsende årbogen i begyndelsen af juni. I forhold til originaludgaven bliver Sterms topografi nu mere læsevenlig, idet vi optrykker den med almindelige trykte bogstaver i stedet for de gotiske. Desuden er mange forkortelser

opløst, der er ordforklaringer samt et veludbygget sted- og navnerregister. Og bogen er illustreret med samtidige kort.

På generalforsamlingen præsenterede vi også den trykte udgave af registeret til årbøgerne 1906-2000.

Vi har vedlagt dette nummer af FAHS-bladet en nærmere omtale af registeret, idet vi håber, at nogle af de medlemmer, som ikke købte registeret i subskription, vil få lyst til at anskaffe det nu.

Bestyrelsen blev i øvrigt genvalgt, så i beretningen på side 8 her i FAHS-bladet, kan I se, hvem vi er.

Og endelig, så er vi ved at planlægge en efterårstur til Knud Rasmussens Hus m.m. i Hundested. Datoen er endnu ikke på plads, så hold øje med FAHS-blad nr. 3, der udkommer til august.

fahs



FAHS er et medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund og udkommer fire gange om året; i februar, april, august og november.

Artikler til bladet sendes til:

FAHS, Helsingør Kommunes Biblioteker,
att. Eva Stennicke, Marienlyst Alle 4, 3000 Helsingør.

Telefon: 4928 3622, fax: 4928 3627.

E-mail: eva.stennicke@telia.com

Hjemmeside og adgang til årbogsregister: www.fahs.dk

Medlemskab og kontingent:

Helsingør Teater, Havnepladsen 1, 3000 Helsingør.

Telefon: 4920 0811. E-mail: info@helsingor-teater.dk

Redaktion

Bibliotekar

Eva Stennicke
(ansvarshavende
red.)

Layout, sats og
tilrettelæggelse:
Eva Stennicke

Tryk: FOA

Lystrup Skov - fra svenskekrige til motionisternes paradis

af Stig Colbjørn Nielsen

Geologien

Statsskoven Lystrup Skov er en højtbeliggende skov umiddelbart nordøst for Slangerup. Skoven gennemskæres af en vældig nordvest-sydøst gående tunneldal, som i nordenden når ud til Vildbjerg og Strø Bjerge, der strækker sig videre op til Arresø. Tunneldalen er den inderste i det system af tunneldale, som via bl.a. Skt. Jørgens Sø, Buresø, Bastrup Sø og Mølleåen strækker sig helt ud til Øresund. Tunneldalene indgår i dag i Danmarks både største og ældste naturpark, Naturparken mellem Farum og Slangerup.

Skoven

I dag fremtræder skoven med sit stærkt kuperede terræn, sine vidt forskellige bevoksningstyper og med sit rige dyreliv som en særdeles attraktiv og oplevelsesrig skov for det moderne friluftsliv. Der er motionsstier, ridestier, bålpladser, rislende vandløb, sumpe, lysninger, utrolige udkig over de omgivende nordsjællandske landskaber, rester af middelalderlige hulveje, stendiger, skovlegepladser, picnicborde og –stole, hemmelighedsfulde krat og stykker med bøger, der vokser som Frejas sale osv. Som bynær skov er presset på skoven selvsagt ganske betydeligt. Tisvilde Skovdistrikt med skovfoged Thorkil Krogh i spidsen har derfor især gennem de senere år nyanlagt adskillige stier, veje og andre faciliteter i skoven. For den moderne skovgæst er skovhistorien tilsvarende blevet stadig vanskeligere at læse i landskabet.

Oprindeligt har Lystrup skov været en

del af et større sammenhængende nordsjællandsk skovområde. Efterhånden, som skov blev ryddet og opdyrket, blev stadig mindre skovenklaver tilbage i landskaberne. Småskovene blev ofte trængt tilbage til steder, hvor det var mere eller mindre udsigtsløst at drive landbrug. Lystrup Skov har netop været et sådant uopdyrkeligt område.

Der er ingen klar dokumentation for skovens skiftende udstrækning i sen middelalder og renæssance. En del af vejforløbene – herunder hulvejsresterne – indikerer imidlertid, at den gamle hovedvejroute mellem Roskilde, Slangerup og overfartsstedet til Skåne ved Sletten gik denne vej. Vigtig var også lokal trafik mellem Slangerup og Frederiksborg.

Den majestætiske Kongehøj, der rejser sig 59 m overfor Himmerigsbakkerne, var næppe fuldstændig skovklædt i midten af 1600-tallet, da der er fundet sene dyrkningsspor på nordøstsiden. Til gengæld har skoven strakt sig ind over Vildbjerg og helt frem til Gørløses sydlige overdrev; men med en bred lysning langs Gørløse Å.

Svenskekrigene

For den svenske Karl X Gustav og hans rigsmarsk Bengt Oxenstierna lå Slangerup strategisk afgørende vigtigt. Herfra kunne hele Nordsjælland og de vigtigste dele af Isefjord og Roskilde Fjord kontrolleres effektivt. Dermed kunne Frederik III. afskæres fra nogle af sine vigtigste forsyningsveje. I Slangerup blev bl.a. de vig-

tige svenske forbindelsesofficerer fast indkvarteret. Kongen selv og rigsmarsken var ligeledes i perioder i kvarter i byen. At det var en belastning for købstaden er der ingen tvivl om; men der er også væsentlige indicer for, at Slangerup, som den eneste danske købstad, faktisk troede på svensk sejr og derfor bl.a. handlede med de svenske officer og investerede i den svenske krigsførelse.

I perioder var den samlede svenske indkvartering etc. så overvældende, at enhver anden almindelig dansk købstad ville være forsvundet fra landkortet for tid og evighed under trykket. Det skete imidlertid ikke – der fandt ikke en eneste plyndring sted, ingen afbrændinger af bygninger eller marker, ingen voldtægter, ingen vilkårlige standretter eller lignende er der efterretninger om fra Slangerup, som den eneste købstad i riget. Byen gældsatte derimod sig selv til mere end ti gange byens samlede vurdering, hvilket var et næsten ufatteligt beløb både for borgerkabet og for købmændene. Den svenske hærledelse havde fundet en samarbejdspartner, der fuldt og fast troede på en svensk sejr. End ikke kirkesølvet forsvandt – sandsynligvis fordi den svensk-venlige by havde en kirke, der var tilstrækkelig ny, stor og imponerende til, at den kunne give den svenske konge og hans vigtigste officerer den fornødne prestige. Kirken kunne ganske enkelt bruges af Karl X Gustav.

I mindre end et kanonskuds afstand fra Slangerup og direkte på ruten til Frederiksborg lå Lystrup Skov og den vældige Kongehøj. Fra toppen af højen kunne et enkelt batteri dominere Nordsjællands geografiske centrum. Der blev anlagt fem lange sigtelinjer fra højens top, så spejderne kunne overskue landskaberne til Frederiksborg mod nordøst, den sydlige

langside af Strø Bjerger mod nordvest, og Slangerup og byens vigtige havn, Frederikssund, ved Roskilde Fjord mod vest. Roskilde kunne ses mod syd og mod sydøst kunne landskaberne overskues helt ind mod Værløse.

Karl X Gustav styrede dermed for en tid det erobrede danske rige fra Slangerup og Lystrup Skov.

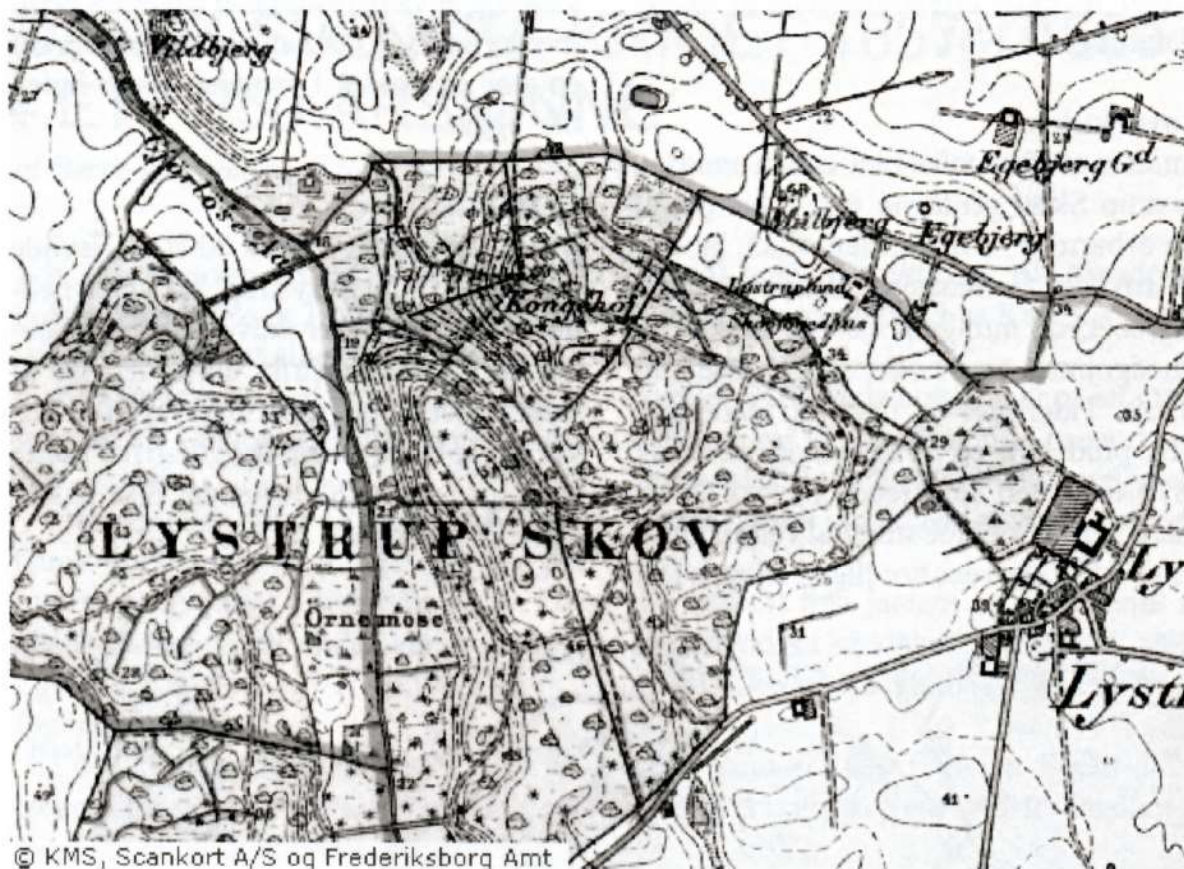
Parforcejagten

Christian V indførte hurtigt efter sin tronbestigelse i 1670 en ny form for jagt, parforcejagten. Den forudsatte, at man fra højtliggende punkter kunne følge forløbet af hundenes dramatiske jagt på hjorten. Fra de højtliggende punkter blev der derfor anlagt stjerneformede vejsystemer, som stadig i stor udstrækning er bevaret i de nordsjællandske skove, sådan som Bjørn Westerbeek Dahl har påvist det i Frederiksborg Amts Historiske Samfunds Årbog 2003.

Kongebakken i Lystrup Skov lå med sine militære stjerneformede sigtelinjer som en indbydelse til parforcejagt. Ejeren af den lille herregård, Lystrupgaard, har derfor for en billig penge kunnet tilpasse sigtelinjerne til en lidt hjemmestrikket parforcejagtbane, og vi ved, at Christian V har deltaget i parforcejagt i Lystrup Skov sammen med den daværende ejer af Lystrupgaard – den yngre Hans Nansen fra København. Parforcejagtvejssystemet i Lystrup Skov gik dog hurtig af brug og blev ikke vedligeholdt.

Lystrup Kobbøl

I skoven kan stadig ses en del gamle jorddiger og volde. En nord-sydgående vold i den østlige del af skoven er resterne af den gamle indhegning omkring det såkaldte Lystrup Kobbøl. Området har tjent græs-



© KMS, Scankort A/S og Frederiksborg Amt

Kort over Lystrup Skov 1894

ningsformål af en lidt anden art end kreaturgræsning. Her tog man høslæt til rytterheste efter indretningen af det såkaldte Frederiksborgske Rytterdistrikt omkring 1720. Et samtidigt kort over distriktet viser tydeligt Lystrup Kobb og Slingerup Hestehave, der lå nær ved Faurholm syd for Hillerød. Nærmeste rytterdistrikter var Uvelse og Gørlose.

Von Langen

Særlig skovhistorisk interesse knytter der sig til et større rektangulært jordvoldsanlæg, der har sit ene hjørne ved toppen af Kongehøjen og indrammer et areal på omkring otte tønder land. Jordvolden blev anlagt i 1767 og var oprindeligt forsynet med et raftehegn på toppen, så området var været mod vildt og kreaturer. Arealet blev samme år henlagt med 4000 unge

planter af forskellige art, ligesom der også blev udsået frø af forskellige træarter. Denne skovkultur var et led i en storstilet kongelig plan om at indføre et egentligt skovbrug i moderne forstand i Nordsjælland. Det primære sigte med planen var at sikre tilstrækkelige forsyninger af bygningstømmer til flåden og sekundært at kapitalisere kronens skove. Planen blev udarbejdet af den tyske forstmand ved navn Johan Georg von Langen, som var hentet til Danmark af Frederik V i 1763 for at løse denne opgave.

Særlig karakteristisk for skovplantninger efter von Langens system var at nåletræer som lærk, skovfyr, rødgran og ædelgran var væsentlige elementer i bevoksningen. Også i Lystrup Skov anvendtes disse træarter. Nåletræerne er forlængst borte, mens ahorn- og elmetræer i områ-

det er direkte efterkommere af skovplantningen i 1767.

Røverkulen

I midten af 1800-tallet blev egnen omkring Lystrup Skov gentagne gange hærget af røverbander – herunder også landevejsrøverier. Gerningsmændene blev aldrig pågrebet, og muligvis har der været tale om sigøjnere, tatere eller arbejdsløse kulsviere. Tiden gik og røverne forsvandt; men pludselig en sommerdag omkring 1870 faldt den daværende ejer af Skovgaard ned i et kæmpe stort hul ved en vildtremis udfør skovens nordligste hjørne. Det

viste sig at være resterne af røvernes hemmelige hule, og der kan, den dag i dag, ses en stor sænkning i terrænet, hvor hulen har ligget.

Fremtiden

Med virkning fra 1. april 2004 er Tisvilde Skovdistrikt med Lystrup Skovpart nedlagt. Fremover hører skoven under Københavns Statsskovdistrikt under ledelse af skovridder Kim Søderlund. Hvilke udviklingsplaner dette skovdistrikt måtte have for Lystrup Skov kendes ikke på nuværende tidspunkt.



Et samtidigt italiensk stik der viser Karl X Gustavs færd over de slagte danske bælter. Stikket er vældig illustrativt men ikke helt pålideligt hverken når det gælder geografien eller længden af den svenske hær

DANSK-SVENSKA KRIGET 1657 - 1660 - ETT 350-ÅRSMINNE

af Bertil Häggman

När den svenska armén invaderade vid holsteinska gränsen i juli 1657 blev det inledningen till ett allvarligt hot mot Danmark. Den yttersta tanken från svensk sida var nog att Danmark skulle upphöra som stat.

Om perioden fram till freden i Köpenhamn 1660 finns det faktiskt en hel del intressant material i engelska arkiv. Det engelska samväldet under lordprotektorn Oliver Cromwell var en aktiv spelare i Östersjöområdet.

I den svenska avdelningen av »A Collection of the State Papers of John Thurloe« (som var engelsk utrikesminister) finns en rad handlingar, som bör vara av intresse för forskningen inför 2007. Man får anta att det finns liknande handlingar i den danska avdelningen av samlingen.

Några exempel:

11 september 1657 skrev det engelska sändebudet i Köpenhamn, Philip Meadows, till Thurloe.

Under 1658 finns en rad skrivelser från William Jephson, engelskt sändebud hos Karl X Gustaf.

Notiser om kriget mellan Sverige och Danmark och om fredsförhandlingar samt från P.J. Coijet, svenskt sändebud i Danmark.

Från mars 1658 finns ett brev från Conrad von Benningen, nederländskt sändebud i Köpenhamn.

I april kom instruktioner till Meadows, som då var sändebud hos Karl X Gustaf.

I augusti 1658 relateras planer på att sända vice-amiral W. Goodson till Öresund med en engelsk flotta för att hjälpa Sverige och en rad notiser om kriget Danmark-Sverige.

En rapport från januari 1659 relaterar att nederländska sändebud i Danmark söker mäkla fred mellan de bägge länderna.

Från januari 1660 finns ett flertal dokument om kriget och om fredsförhandlingar.

Engelska utrikesministeriet riktar en skrivelse till de engelska kommissionärerna vid Öresund (odaterat 1660).

I april 1660 finns en rapport om att svenska flottan låg i närheten av Helsingör.

Engelska sändebud, Sir Robert Honeywood och överste Sydney, medlar mellan Danmark och Sverige i augusti 1660 (rapport 25 augusti 1660).

Ytterligare läsning:

Bertil Häggman: Oliver Cromwell and Sweden's King Charles X Gustavus: England, Sweden and the Protestant International, i Cromwelliana, annual journal of The Cromwell Association, 1990.

Bestyrelsens beretning 2003

Indeværende beretningsperiode har været den måske mest turbulente i Frederiksborg Amts Historiske Samfund siden stiftelsen i 1906. Først mistede vi Yngve Stegfeldt, hvis slidsomme arbejde med layout på vore årbøger og opsætning af det store årbogsregister i både elektronisk og trykt udgave gennem årene har været vor forening en uvurderlig hjælp. Dernæst måtte vor dynamiske formand, Henrik A. Bengtsen, på grund af sygdom trække sig tilbage fra formandsposten for, desværre, umiddelbart efter pludselig at afgå ved døden.

Der skal fra denne plads udtrykkes den dybeste medfølelse med Yngve Stegfeldts og Henriks A. Bengtsens efterladte – og en stor tak for deres engagerede og uegennyttige arbejde for Frederiksborg Amts Historiske Samfund. Lad vor forenings stolthed, årbogsregistret, være dem begge in memoriam.

Æret være deres minde!

Efter at foreningen havde mistet Henrik Bengtsen, blev det nødvendigt med en ny konstituering, så bestyrelsen kunne fungere videre og løfte de opgaver, som generalforsamlingen havde udpeget for den. Konstitueringen faldt således ud:

Formand: Stig Colbjørn Nielsen — indgår tillige i skriftudvalg

Kasserer: Anders Alsløv — indgår tillige i skriftudvalg

Sekretær/Redaktør: Eva Stennicke — indgår tillige i skriftudvalg

Skriftudvalgsformand:

Torben Bill-Jessen

Skriftudvalg: Rolf Kjær-Hansen

Skriftudvalg: Flemming Beyer

Bestyrelsesmedlem: Dorrit af Rosenberg – udpeget til Museumsrådet

Bestyrelsesmedlem: Kenno Pedersen

Turudvalg: Varetages indtil videre af formanden

WebMaster: Varetages indtil videre af sekretæren/redaktøren

Det skal heller ingen hemmelighed være, at bestyrelsen har oplevet et føleligt afbræk i arbejdet, ligesom bestyrelsesmedlemmerne også måtte erkende, at det ikke var så ligetil endda at løfte arven efter Henrik Bengtsens fornemme og alsidige formandskab. Af bestyrelsens midte er udpeget et forretningsudvalg, som består af Stig Colbjørn Nielsen, Eva Stennicke & Rolf Kjær-Hansen. Bestyrelsen har herudover foretaget en række rationaliseringer og forenklinger i arbejdet ved bl.a. i videre udstrækning end tidligere at uddelegere både opgaveløsninger og ansvar. Foreningens daglige administrationsarkiv er fremover placeret på Lokalhistorisk Arkiv for Slangerup Kommune på Slangerup Rådhus under Rolf Kjær-Hansens opsyn.

Etablering af eget forlag

Bestyrelsen har også valgt at oprette en forlagsvirksomhed med samme bestyrelse som foreningen og en direktion bestående af foreningens formand, kasserer og sekretær. Forlaget er naturligvis ejet af Frederiksborg Amts Historiske Samfund. Baggrunden for denne beslutning er ønsket om at opnå en væsentlig forbedring i foreningens daglige likviditet og på læn-

gere sigt at skabe en sund og holdbar økonomi. Løsningen giver foreningen mulighed for fremover bl.a. at udnytte momslovgivning mv., men også at kunne indgå i mere fleksible samarbejder omkring bogudgivelser fælles med eksterne samarbejdspartnere. Vore egne bogudgivelser og vort medlemsblad bliver således fremover udgivet på dette forlag.

Årbogsregistret 1906 - 2000

I to år har vort årbogsregister nu været tilgængeligt på Internettet – og statistikken for 2003 viser at der har været 2.290 besøg på siden og at der ved de besøg har været vist eller set på 8.257 sider. Den nemmeste vej til at finde registret på Internettet er via linket på foreningens hjemmeside: www.fahs.dk Online eller internetversionen af registeret ligger, som det nok er de fleste bekendt, på Helsingør Kommunes Bibliotekers server. Det er biblioteket, der har udviklet den tekniske løsning, som har muliggjort onlinesøgning i vort register. Biblioteket har også påtaget sig ansvaret for den daglige drift. Frederiksborg Amts Historiske Samfund er derfor Helsingør Kommunes Biblioteker stor tak skyldig for dette store arbejde.

For mange af de, der arbejder med problemstillinger indenfor kultur og historie, og hvor sporene peger på Frederiksborg Amt, er søgemulighederne i online registeret et rigtigt godt værktøj at have ved hånden for de hurtige og enkeltstående opslag.

Imidlertid er det betydeligt mere effektivt at kunne benytte årbogsregistret i trykt form, når behovet er mange, komplekse og dybtgående opslag. Derfor er det en stor glæde for bestyrelsen på dette års generalforsamling lørdag den 20. marts 2004 på "Slotskroen" i Hillerød at kunne præsen-

tere den færdigtrykte udgave for vore mange abonnenter, for medlemmerne af vor forening og for pressen!

Årbog 2003

Spændvidden i denne årbog rækker vidt, og på det mest overraskende har nogle af artiklerne i bogen efterfølgende vist sig at sætte nyt i gang. Kan Frederiksborg Amts Historiske Samfund ønske sig mere af en årbog? – At artikler i vor årbog er så interesseskabende, at de kan sætte nye undersøgelser og forskning i gang, og at de kan medføre både nye foredrag og nye artikler og måske endda bøger, det tillader bestyrelsen sig at tage til indtægt for vor forenings fortsatte berettigelse.

Bjørn Westerbeek Dahls artikel om 1600-tallets parforcejagtveje i Nordsjælland, der i vid udstrækning hviler på topografiske studier, har bl.a. medvirket til beslutningen om, at vor årbog 2004 bliver en genudgivelse af Nicolai Severin Sterms "Topographie over Frederiksborg Amt efter meddelte Efterretninger fra vedkommende Embedsmænd og Ejere" fra 1831. Denne årbog forventer bestyrelsen udsendt i slutningen af maj måned 2004.

Ydermere har Bjørn Westerbeek Dahls artikel ført til nye undersøgelser i Lystrup Skov ved Slangerup, som på uventet vis muligvis peger på en række interessante spor efter Svenskekrigene 1657-1660.

Marianne Fogtmanns artikel om Andelseventyret Ryttergården i Farum har lokalt genskabt og aktualiseret interessen for en række af de elementer, der indgik i Farum Kommunes dispositionsplan fra 1962.

Artiklen om admiral Andreas du Plessis de Richelieu og hans jernbane til Slangerup førte til en lille særudstilling i »Den Gamle Smedje« i Slangerup om Slange-

rupbanen. Udstillingen blev en publikums-magnet og sammen med artiklen inspire-rede den både til en række nye foredrag om admiralen og hans jernbane og til, at en række historisk interesserede personer nu arbejder på at udgive en jubilæumsbog om Slangerupbanen i 2006 bygget op over nyfundne dokumenter og billeder. Om denne billedbog kan blive udgivet i sam-arbejde med Frederiksborg Amts Histori-ske Samfund vides ikke på nuværende tidspunkt.

Der skal fra bestyrelsen lyde en varm tak til alle bogens forfattere – også Anders Bohn og Lisbet Schacht Hansen for inter-essevækkende og velskrevne artikler.

Også til Dansk Lokalhistorisk Forening skal der lyde en tak, for uden deres økono-miske støtte, kunne årbogen næppe have været udgivet.

Bogen om Nordsjællands teglværker

På opfordring har bestyrelsen gjort et sid-ste forsøg på at finde personer med den nødvendige viden, interesse og tid til at skrive bogen om teglhistorien i Nordsjæl-land. Det forblev resultatløst – heller ikke på vore universiteters historiske institut-ter fandtes hverken studerende eller for-skere, der mente at kunne magte opgaven. Derfor er det nu definitivt opgivet at ud-give en sådan bog i vort regi.

Bendt Friis: »Pramfart i Nordsjæl-land«

Gennem nogle år har bestyrelsen arbejdet med et bogprojekt omkring Esrum Kanal. Projektet har vist sig overordentligt stort, og på vegne af Frederiksborg Amts Histo-riske Samfund måtte bestyrelsen erkende, at den opgave havde vi hverken økonomi eller andre ressourcer til at kunne løfte alene. Vi er derfor meget glade for at det

har været muligt at indgå en gensidig for-pligtende kontrakt med Niels Richter-Friis og hans forlag om produktion og udgivelse af dette værk. Udgivelsesterminen er sat til 2006.

FAHS-bladet

Foreningens medlemsblad er også et vi-sitkort for Frederiksborg Amts Historiske Samfund. Bladet findes på amtets biblio-teker, og bliver benyttet i hverveøjemed. Der skal herfra lyde en stor tak til vor en-gagerede redaktør, Eva Stennicke, som formår at stampe et flot og særdeles præ-sentabelt medlemsblad op af bogstaveligt talt ingenting fire gange hvert år. Selvom Eva Stennicke aldrig er helt tilfreds med resultatet, så er den øvrige bestyrelse til gengæld mere end tilfreds med medlems-bladet!

Folketingets beslutning om at afskaffe portostøtten til avisomdelte fagtidsskrifter og medlemsblade med virkning fra den 1. marts 2004 risikerer at koste Frederiks-borg Amts Historiske Samfund dyrt, så-fremt vi fortsat ønsker at udgive FAHS-bladet. Der er naturligvis søgt økonomisk støtte fra de puljepenge, som regeringen via biblioteksstyrelsen har stillet til rådigh-ed for værdigt trængende foreninger. På nuværende tidspunkt er det imidlertid uaf-klaret, hvorvidt vor forening vil få tildelt midler fra denne pulje.

Bestyrelsen har vurderet, at det indtil videre vil være økonomisk forsvarligt – og medlemsmæssigt nødvendigt – fortsat at udgive fire FAHS-blade om året. En for-udsætning er, at bladet fremover bliver udgivet på vort forlag; en anden forudsæt-ning vil være, at der sælges et antal annon-cemillimeter i FAHS-bladet.

FAHS i CyperSpace

Gennem godt et år har Frederiksborg Amts Historiske Samfund kunnet findes på Internettet. Adressen er: www.fahs.dk.

Tiden løber imidlertid hurtigt derude i CyperSpace, så skønt vor præsentation er forholdsvis ny, så har det været nødvendigt allerede nu at begynde en videreudvikling af vor hjemmeside. Det kræver tid og det kræver også nogle ekstra ressourcer. Derfor har bestyrelsen ikke haft mulighed for at nå sit eget ambitionsniveau på det punkt. WebMaster er Eva Stennicke, der forsøger at få tid også til en stilfærdig opgradering af hjemmesiden.

Udflugter, besøg & arrangementer

Rigtig mange af vore medlemmer ser med glæde frem til vore udflugter og besøg. Bestyrelsen har valgt også gennem de forskellige tilbud om udflugter og besøg at søge at vise spændvidden i vor historie og vor kultur.

I denne beretningsperiode gik foråreturen til København og fregatten Peder Skram, der blev bygget på Helsingør Skibsværft & Maskinbyggeri A/S i 1965. Der skal lyde en varm tak til de to rundvisere – det var vældig interessant.

Sommerudflugten var en kombinationsudflugt, hvor vi først fik en særømvising på Fjordmuseet i Jyllinge, smukt beliggende på en brink ned til Roskilde Fjord. Herfra gik turen videre til Naturparken mellem Farum og Slangerup med kaffe/kage-pause på Ganløse Kro. Eftermiddagen sluttede med et tankevækkende besøg på Danmarks fornemste museum for moderne skulptur, Veksølund, i Veksø.

Vinterarrangementet var et lysbilledforedrag i Helsingør om de undersøgelser, der blev foretaget i Skt. Olai Kirke i Helsingør i forbindelse med den omfattende

restaurering i 2000-2001. Med flere end et hundrede interesserede tilhørere i den store sal på hovedbiblioteket i Helsingør kunne bestyrelsen blot konstatere, at succesen var hjemme! - En stor tak til Torben Bill-Jessen for det meget inspirerende lysbilledforedrag.

Beretningsperiodens sidste arrangement, generalforsamlingen, er henlagt til Slotskroen i Hillerød, og i forbindelse med generalforsamlingen er de fremmødte medlemmer inviteret til et causeri om Hillerøds finurligheder og historie.

Foreningen

Et kig i vort medlemskartotek giver hurtigt en forklaring på, hvorfor vort medlemstal trods nyindmeldelser stadigvæk ikke stiger. Blandt nyindmeldelserne er der fortsat uendeligt langt imellem de yngre år-gange. Her sætter et par generationers historieløshed i folkeskolen og uddannelsessystemet sine alt for markante spor. Gennemsnitsalderen på vore medlemmer betyder desværre, at der vil være en hel del naturlig afgang hvert eneste år. Styrken ved vore medlemmers gennemsnitsalder er så til gengæld, at Frederiksborg Amts Historiske Samfund samlet set udgør en helt fantastisk viden- og erfaringsbank især indenfor kultur og historie. Det uformelle netværk en forening som vor derfor kan tilbyde borgere og beslutningstagere i Frederiksborg Amt er i virkeligheden ganske enestående for de, der ved at udnytte det.

Bestyrelsen har selvfølgelig også i denne beretningsperiode drøftet fremtiden med de muligheder og de problemer, der måtte vente os derude. Vel vidende, at det nemt kan blive følelsesladet, så er det bestyrelsens håb, at også vore medlemmer vil tage del i de overvejelser og diskussioner.

Nu står så en større reform af den politiske og administrative struktur i vort samfund pludselig for døren på ny. En sådan reform kan være nok så velbegrunder og nok så nødvendig; men uden en vis føling med og fornemmelse for vore egne rødder, vil der være en stor risiko for, at mange bliver endnu mere rodløse. Derfor er en forening som Frederiksborg Amts Historiske Samfund mindst ligeså bydende nødvendig i dag som for snart hundrede år siden. Ikke fordi vi skal holde fast i en fortid eller forsøge at skrue tiden og udviklingen tilbage; men fordi vi som historisk og kulturel forening med engagerede medlemmer har en forpligtelse til hver især og på vor helt egen vis stædigt og vedholdende at pege på vore rødder, på traditionerne og i det hele taget pege på det, der ligger til grund for det samfund og den nutid, vi kender og er en del af. Den forståelse er afgørende vigtig for borgere såvel som for beslutningstagere. Det er i dag som for hundrede eller for tusinde år siden stadig historien, traditionen og kulturen, der skaber sammenhængskraften også i det nye samfund, der nu snart tegner sig for os. Den viden og indsigt har vi som forening og som mennesker en forpligtelse til efter bedste evne at bære igennem. Bl.a. derfor er der fortsat behov for et Historisk Samfund i Frederiksborg Amt.

Stig Colbjørn Nielsen
Formand

Slangerup, den 8. marts, 2004

Det ukendte Skåne

Søndag den 29. august
kl. 8:30-17:30

Heldagsudflugt med bus & guide –
kr. 295,- per person.

Guide: Stig Colbjørn Nielsen fra FAHS.
Busselskab: Holger Danske Bustrafik
A/S. Der er toilet i bussen og chaufføren
sælger kaffe/te og øl/vand til rimelige
priser undervejs.

Kl. 08:15 mødes vi på stationsparkeringspladsen, Carlsbergvej i Hillerød. Fra Hillerød kører vi direkte til Øresundsbroen, fortsætter ad hovedvejen via Kirkeheddinge og Dalby og derfra videre ad den skånske Marguriterute langs foden af Rommeleåsen og til Hækkebjerg Slot smukt beliggende på en holm ude i en skovomkranset sø. Vi holder en ganske kort pause for at strække ben, nyde udsigten og dertil eventuelt også en kop god, stærk kaffe. Vi fortsætter ad den skånske Marguriterute til Sövdesjö og Sövdeborg Slot. Her venter slotsfruen os til en omvisning kl. 10:45 præcis i de private sale.



Motiv fra loftet på Sövdeborg Slot

Sövdeborg Slots ældste dele går tilbage til 1100-tallet og er nært knyttet til vor nordsjællandske historie, idet slottet tilhørte den vældige Hvideslæggt. Slottets historie er utroligt spændende, og guiden vil naturligvis undervejs underholde os med dette. Det skal tilføjes, at i midten af 1800-tallet blev slottets ydre voldsomt forsvensk. De sale, vi skal se, er salene med de enestående og velbevarede lofter fra Christian 4.'s tid. Stilen er en ung og vild barok, som siden hen gav inspiration til mange andre bygmestre rundt omkring i Norden.

Inden vi fortsætter bliver der tid til en hurtig forfriskning ved bussen, mens slotsfruen holder sin private butik åben for os.

Kl. 12:15 fortsætter vi ad små, snoede veje langs søer og gennem de smukkeste tænkelige landskaber frem til Skurup og det særprægede **Johannamuseet**. Museet er Skånes største privatejede museum og råder i dag over en særdeles bred samling af genstande og teknik fra 1900-tallet. Også skånsk og svensk hverdagsliv er afspejlet i samlingerne. Hertil kommer et tankevækkende persongalleri knyttet til

museet – f.eks. den mageløse ”Stålfarfar”, verdens ældste grammofonartist, der cyklede det meste af Europa tyndt. De alsidige samlinger er skabt af en enkelt person, Manfred Almkvist – en kulturindsats, der er kendt og værdsat langt udenfor Skånes grænser. – Musset er i øvrigt opkaldt efter en gammel Ford fra 1914.

Inden vi får en privat særvisning på museet kl. 14, holder vi en frokostpause. Vi gør opmærksom på, at frokosten er på egen regning; men priserne i Johannamuseets cafeteria er yderst rimelige. Der er også en dejlig lille have udenfor, hvor madpakker kan nydes, blot man køber drikkevarerne i cafeteriet.

Kl. 15:15 kører vi det lille stykke vej til Örsö Kirke, hvor vi har tid til et kort besøg.

Örsö Kirkes ældste dele er fra 1100-tallet; særlig interessant er vægmalerierne, der fremstiller livshjulet og Skt. Christoffer. Der er lighedstræk med vor nordsjællandske Nørre Herlev Kirkes kalkmalerier

Kl. 16:00 går turen tilbage til Nordsjælland og Hillerød, hvor vi efter planen ankommer kl. 17:30.



Johannamuseet

Driftsregnskab

Indtægter		2003	2002
Kontingenter	medlemmer		medlemmer
medlemmer primo	392		409
afgang	25		29
nye tilmeldte	11		12
medlemmer ultimo	378		392
		69.625 kr.	73.605 kr.
Salg af årbøger		570 kr.	20.515 kr.
Renteindtægter		137 kr.	561 kr.
Kommunale tilskud		880 kr.	
Tilskud, fonde			58.000 kr.
Tilskud, bøger		3.200 kr.	
Tilskud, Frederiksborg Amt		10.000 kr.	
Tilskud, Register			
Indtægter i alt		84.412 kr.	152.681 kr.
Udgifter			
Årbog		20.586 kr.	98.757 kr.
Forsendelsesomkostninger		8.359 kr.	12.350 kr.
Møder og udflugter		1.289 kr.	-251 kr.
Medlemsblad		8.500 kr.	13.945 kr.
EDB omkostninger		2.158 kr.	5.625 kr.
Administrativ assistance		4.750 kr.	
Kontorartikler		1.587 kr.	3.878 kr.
Porto		5.326 kr.	6.506 kr.
Gebyrer		396 kr.	555kr.
Registeromkostninger			
Bestyrelsesomkostninger		529 kr.	780 kr.
Generalforsamling		340 kr.	1.014 kr.
Repræsentation		1.355 kr.	73 kr.
Eksterne kontingenter		2.500 kr.	2.500 kr.
»Rød el-guitar«			
beholdning ved årets start	32.375 kr.		
salg i 2003	-10.441 kr.		
regulering af kommissionssalg	477 kr.		
Afskrivning af bøger	22.411 kr.	22.411 kr.	
Udgifter i alt		80.086 kr.	145.732 kr.
Driftsresultat		4.326 kr.	6.949 kr.

Status

Aktiver	31/12 2003	31/12 2002
Unibank 190-00-01881	48.937 kr.	48.687 kr.
Unibank 190-56-14085		0 kr.
BG-bank 5848	136.607 kr.	92.526 kr.
Lagerbeholdning årbøger	0 kr.	32.375 kr.
Forudbetaling årbog		
Tilgodehavende		
Aktiver i alt	185.544 kr.	173.588 kr.
Passiver		
Skyldige omkostninger	7.080 kr.	956 kr.
Mellemregning Helsingør Teater	1.506 kr.	
Forudbetalt tilskud vedr. register	62.873 kr.	62.873 kr.
Forudbetalt tilskud årbogen 2002		
Egenkapital		
Saldo primo	109.759 kr.	102.810 kr.
Driftsresultat	4.326 kr.	6.949 kr.
Saldo ultimo	114.085 kr.	109.759 kr.
Passiver og egenkapital i alt	185.544 kr.	173.588 kr.

Helsingør den 11. marts 2004

Anders Alslov
kasserer

Foranstående driftsregnskab og status har vi gennemgået og fundet i overensstemmelse med foreningens bogføring.
Beholdningernes tilstedeværelse har vi konstateret.

Helsingør den 11. marts 2004

Bent Laurents

Erling Svane

Tur til Det ukendte Skåne

Søndag den 29. august kl. 8:30-17:30

Der er tale om en heldagsudflugt med bus og guide - til en pris af 295 kr. per person.

I prisen er inkluderet bustransport, entréer og omvisninger, mens frokosten er for egen regning. (Priserne i cafeteriet er dog yderst rimelige, og man kan også selv medbringe sin frokost og spise den i Johannamuseets have, blot man køber drikkevarer).

Vi skal køre med »Holger Danske Bustrafik A/S«. Der er toilet i bussen og chaufføren sælger kaffe/te og øl/vand til rimelige priser undervejs.

Guide på turen er foreningens formand Stig Colbjørn Nielsen. Stig har tidligere arrangeret ture til Skåne og har et vældig godt kendskab til landsdelen.

Vi mødes kl. 08:15 på stationsparkeringspladsen, Carlsbergvej i Hillerød. Vi kører direkte til Øresundsbroen, fortsætter ad hovedvejen via Kirkeheddinge og Dalby og derfra videre ad den skånske Marguriterute frem til det smukt beliggende Hækkebjerg Slot. Her holder vi en kort pause for at strække ben, nyde udsigten og evt. en kop kaffe. Herfra går turen videre til Sövdesjö og Sövdeborg Slot, hvor slotsfruen venter os til en omvisning kl. 10:45. Kl. 12:15 fortsætter vi til Skurup og det særprægede Johannamuseet. Inden vi får en privat særøvisning på museet kl. 14, er der frokostpause.

Kl. 15:15 kører vi det lille stykke vej til Örsö Kirke, hvor der er tid til et kort besøg.

Kl. 16:00 går turen tilbage til Nordsjælland og Hillerød, hvor vi efter planen ankommer kl. 17:30.

Tilmelding til Stig Colbjørn Nielsen, mobiltelefon 24 68 11 73

Læs mere om turen og seværdighederne på side 12